

Skogsvattnens biologiska mångfald - hot och åtgärder

Vattendagarna 2007

Lennart Henrikson

Världsnaturfonden WWF

Foto: Lennart Henrikson
(om inget annat anges)

Päriskalsbäcken

Skogsvattnen - vattenmiljöer i skogen

V. Öresjön

Pite älv aro
Foto: Thomas Öberg

Återskapad våtmark, Gallåsen

Bäverdamm, Orsa

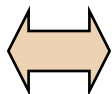
Pärlsalsbäcken

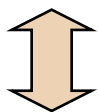
Marks kn

Skogsvattnens biologiska mångfald - styrfaktorer

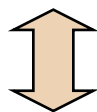
Strukturer

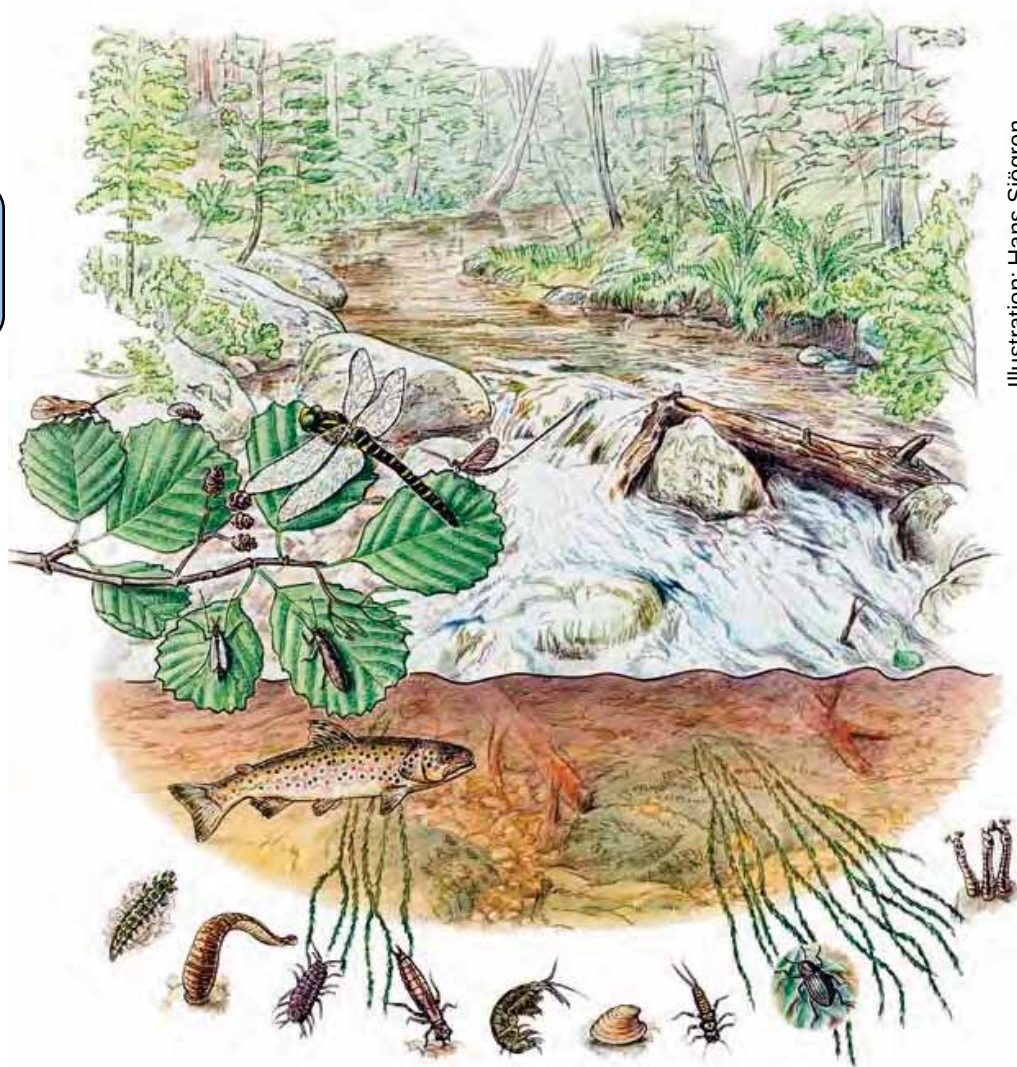
Processer

Vattenkvalitet

Sätter yttre ramar för biologin

Död ved - en bristvara i skogsbäcken

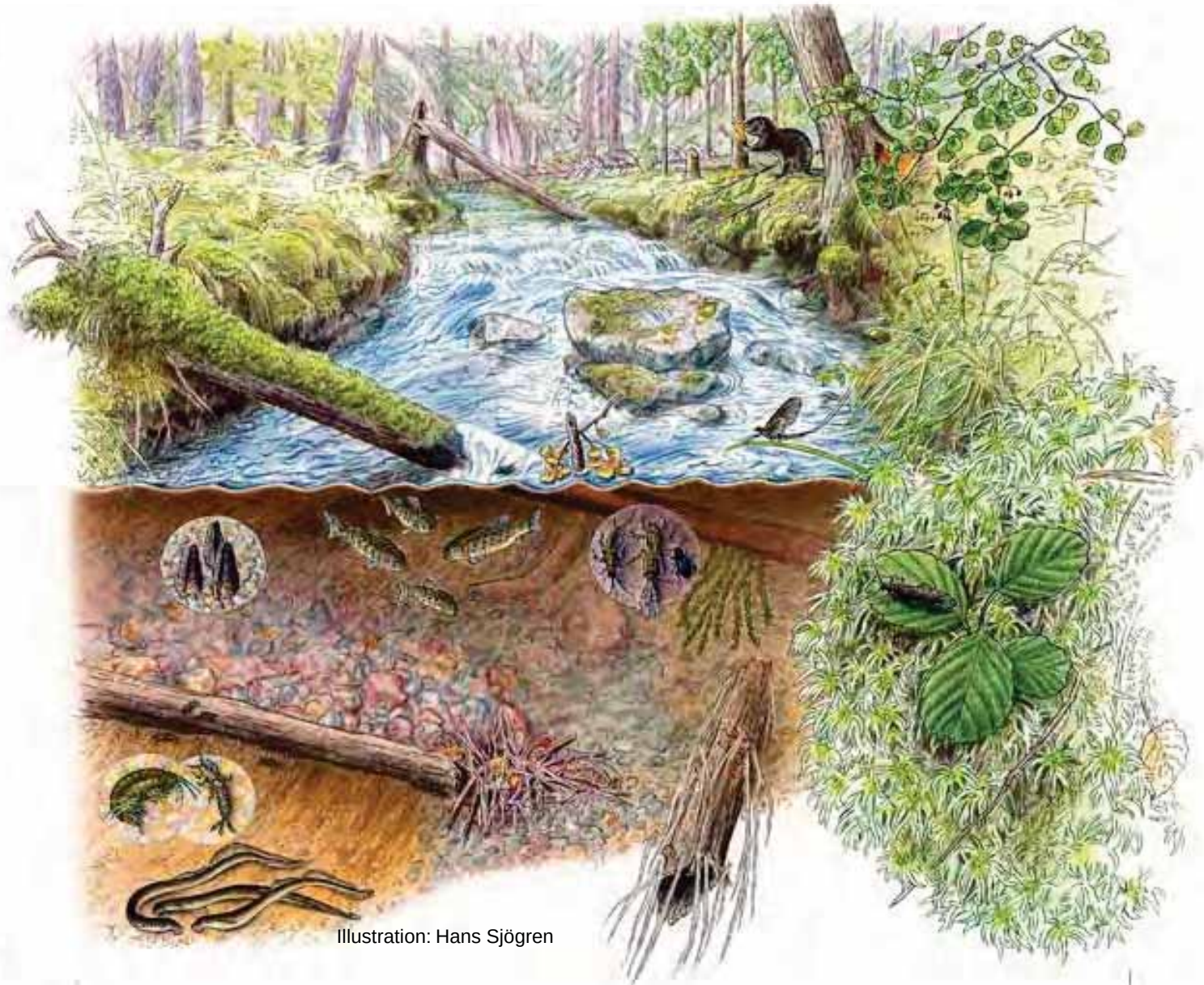

Illustration: Hans Sjögren

Skogsbäcken

– interaktioner i flera dimensioner

- Samverkan mellan olika ekosystem
- Vatten och vattenmiljöer är en del av skogslandskapet!
- Skog och vatten hör ihop!

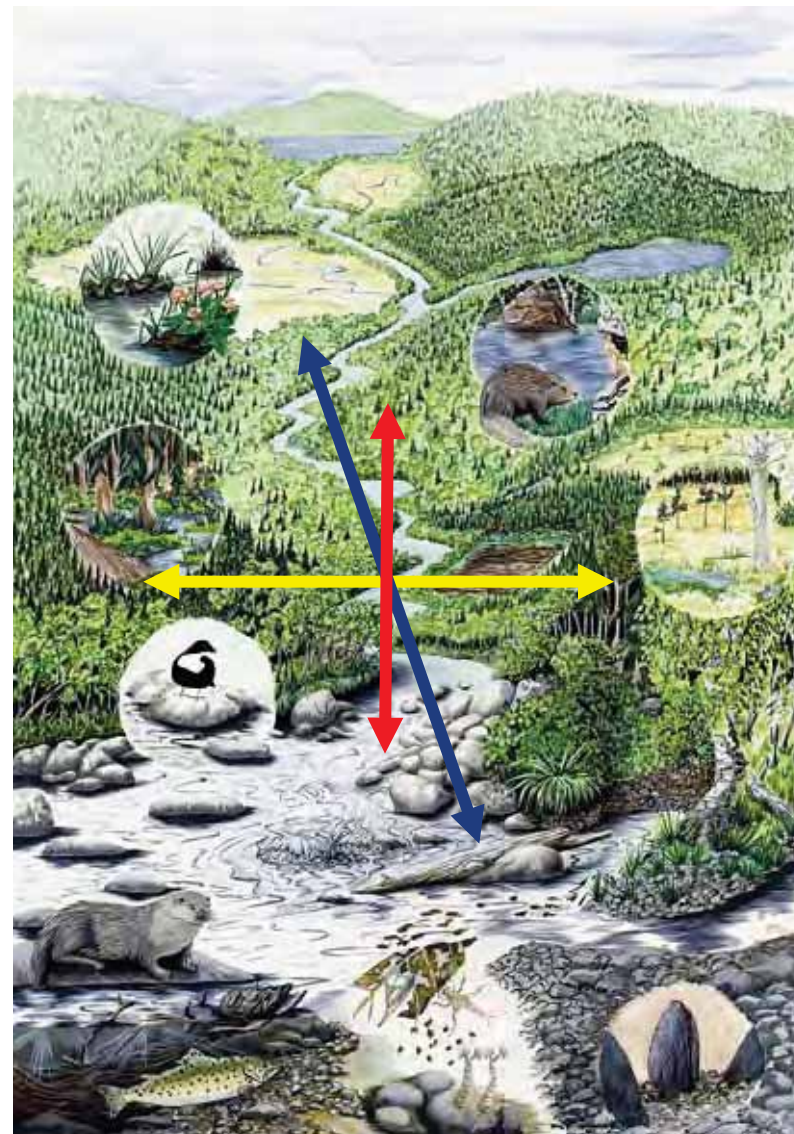

Illustration: Åsa Maria Karlsson

Hoten - skogsbrukets påverkan

Strukturer

- rensning
- avverkning, kantzoner
- körskador
-

Processer

- dikning
- vägbyggen/trummor
- avverkning, kantzoner
-

Vattenkvalitet

- kalavverkning
- markberedning
- körskador
- dikning/dikesrensning
-

Hotfaktorer för rödlistade evertebrater:

- kalhuggning, 13 arter
- terrängkörning, 11 arter
- vägbyggen, 9 arter

Skogsbrukets påverkan - körskador

Halland

Körskador/igenslamning
kanske det största problemet

- filtrerande arter
- arter som lever i substratet

Jämtland
Foto: Ingemar Näslund

Åtgärder

- Utbildning av skogssektorn
- Attityder
- Lagstiftning/miljökvalitetsmål
- Certifiering
- Planeringsverktyg
- Tekniska hjälpmedel
- Demonstrationsområden
- Forskning
- Övervakning/uppföljning
-

Litteratur

- "Skogsbruk med hänsyn till vatten" (Skogforsk och SLU)
- LIFE – Forest for Water (www.skogsstyrelsen.se)
- SKS "Skogsbruk vid vatten"
- WWFs broschyr
- WWF-rapporter

www.wwf.se/levandeskogsvatten

UNK – ett sätt att beskriva och kommunicera påverkan

Urvatten = opåverkade vatten

Naturvatten = lite påverkade vatten

Kulturvatten = mycket påverkade vatten

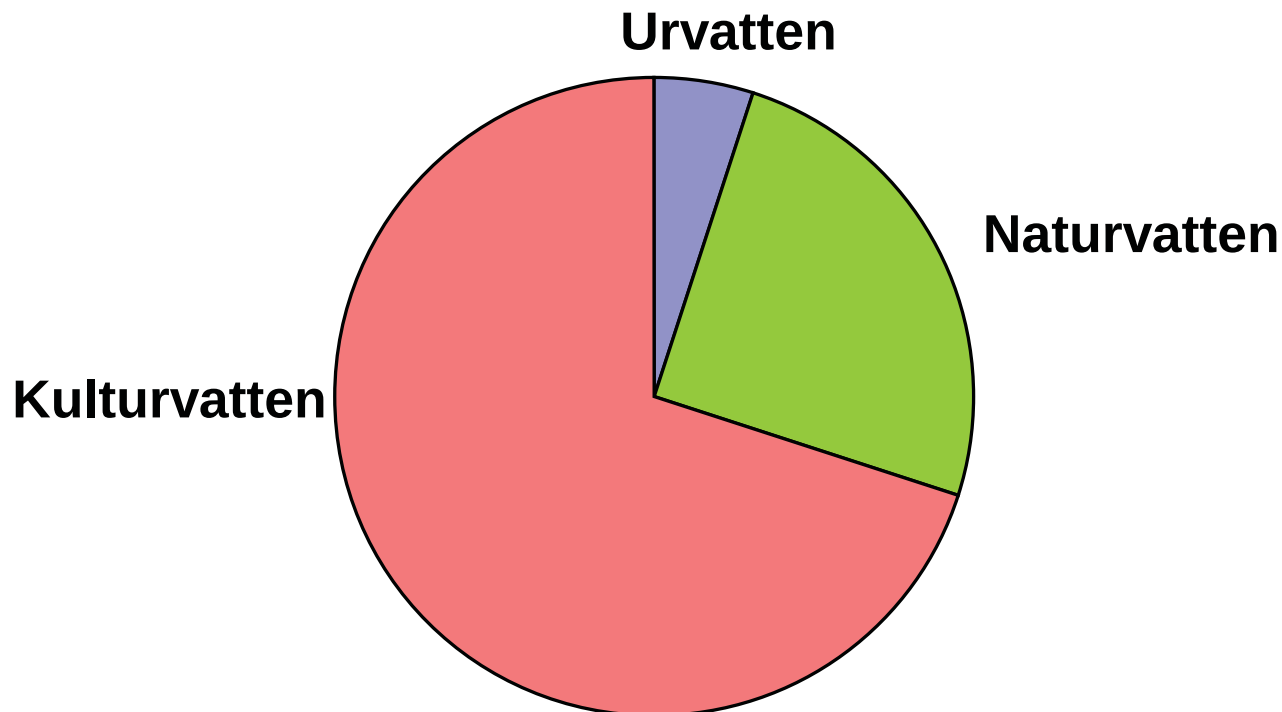

UNK i svenska vattenlandskap

Preliminär bedömning av vattendrag utifrån fisk, bottenfauna, död ved och biotopkartering/system Aqua:

Planering med NPK+ och blå måtklasser

- Enkel värderingsmodell
- Måtklassning
- Anpassad till skogsbruket

NPK+, en värderingsmodell

N – Naturvärde

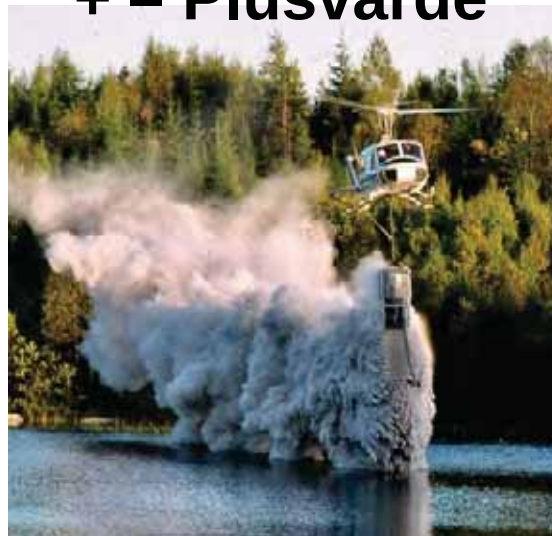
P – Påverkan

K – Känslighet

+ – Plusvärde

Biotopkartering
Skog och Vatten
System Aqua
Bäckguiden

Arbetsgång - NPK+ och blå målklasser

Vattenlandskap

Sammanställning
av befintliga data

Bedömning av NPK+

Prioritering

Icke prioriterat
vattenlandskap

Ekologisk landskapsplan

Prioriterat
vattenlandskap

Vattenobjekt

Sammanställning
av befintliga data

Kartering i fält

Bedömning av NPK+

Prioritering

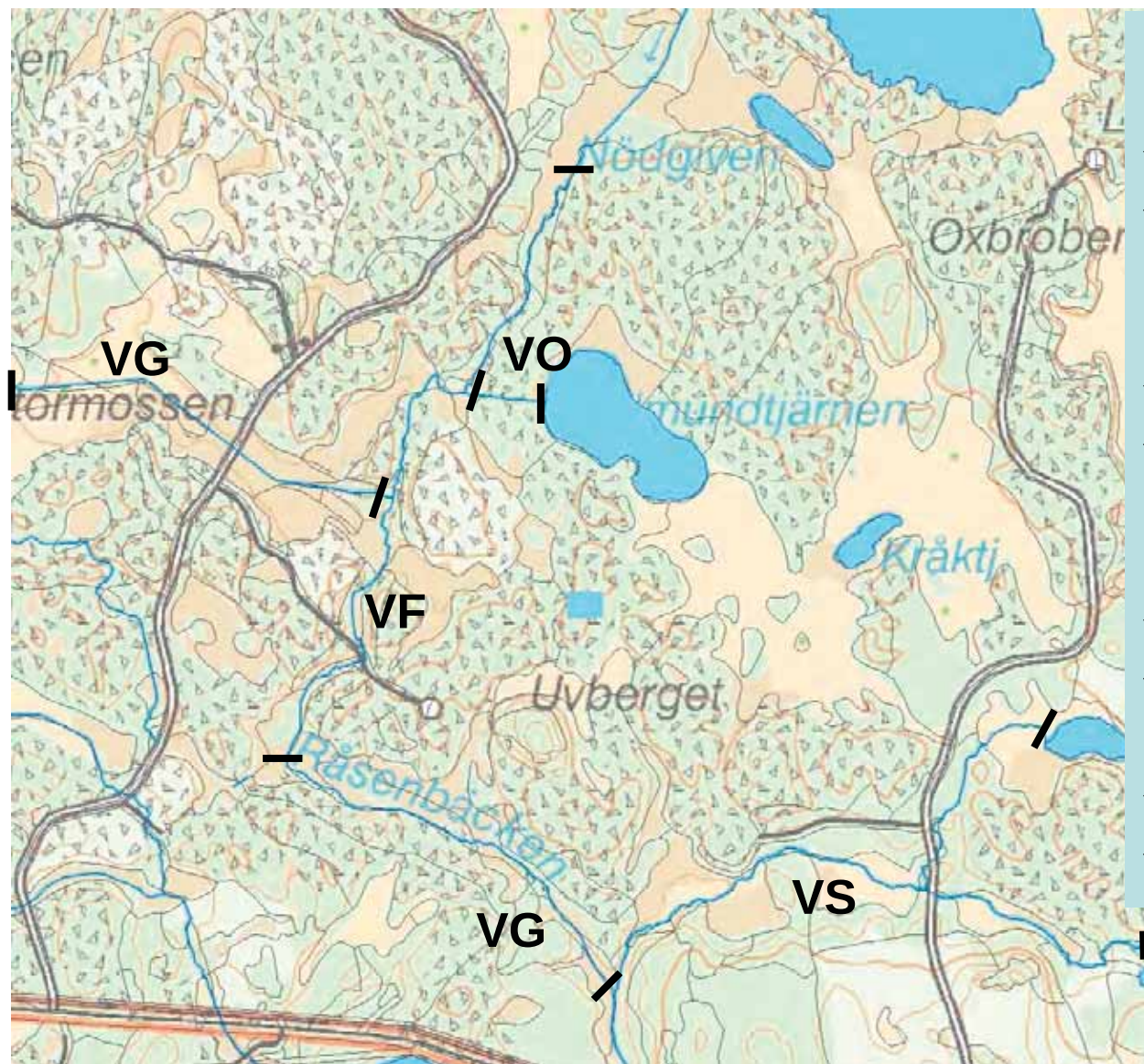

Blå målklassning
inkl. åtgärdslista

Grön skogsbruksplan

Blå målklasser

VG

Vatten med generell hänsyn

VF

Vatten med förstärkt hänsyn

VS

Vatten med skötselbehov

VO

Vatten orört

Tekniska hjälpmedel

Pite älv aro

- Finns, men används för sällan

Ljungaån aro

Demonstrationsområden - hydrologisk restaurering

Laskerud

Gallåsen

Dikad skogsmark är en
potential för återskapande!

Kolla Emelie Gunnarssons poster!

Gallåsen

Forskning behövs för att vi ska göra rätt saker

- Landskapets betydelse
- Skogsbäckarnas dynamik
- Bristanalys/tröskelvärden
- Kumulativa effekter
- Klimateffekter
-

Forskning - landskapets betydelse

Illustration: Martin Holmer

Använd urvattenlandskapet
som referens!

Forskning

- tröskelvärden och bristanalys

Hur mycket behövs av habitat, substrat, processer,?

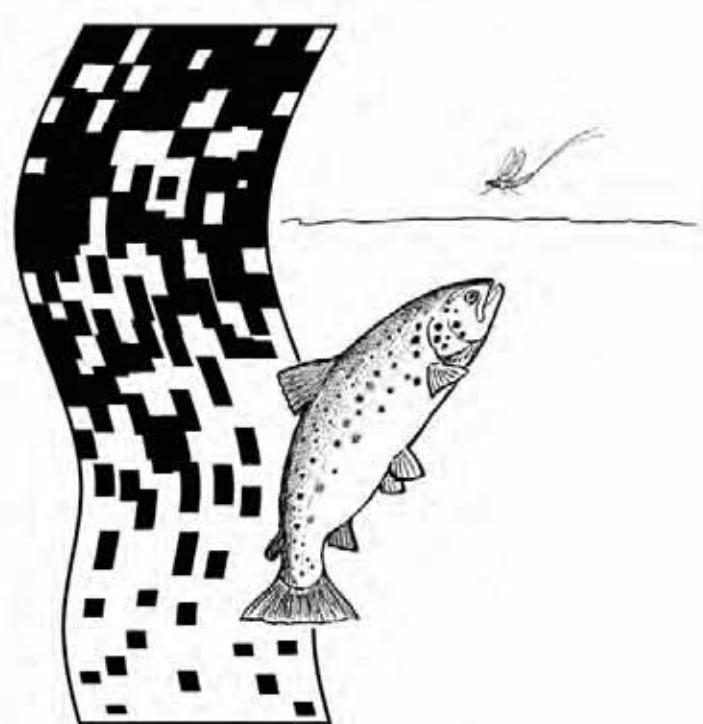
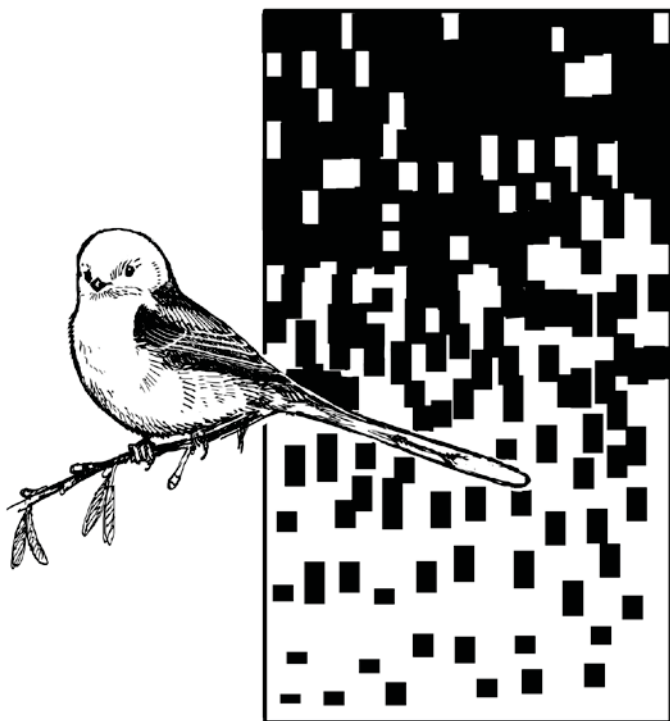

Illustration: Martin Holmer

Exempel:

- öring; 8 bitar död ved per 100 m vattendrag
- flodpärlmussla; max 20% fint material i bottenstratet

Forskning - finns stövelarter?

Övervakning/uppföljning behövs för att vi ska göra rätt saker

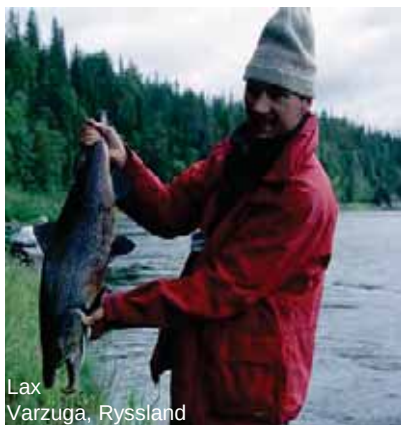

- Övervaka vattenmiljöer i brukade skogslandskap
 - mät sedimentation/igenslamning
- Utveckla enkla metoder för uppföljning
- Inventera nyckelvatten

Vi måste jobba tillsammans mot visionen - Levande skogsvatten

Lax
Varzuga, Ryssland

Vattennäbbmus
Illustration: Eva Engblom

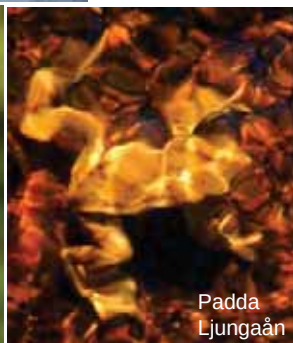
Utter, Småland
Foto: Kenth Johansson

Vattenklöver
Foto:
Sofi Alexanderson

Hårklomossa
Foto: Henrik Weibull

Padda
Ljungaån

Tack!

Alkärr
Floda

Dagslända

Bäckmurkling
Foto: Henrik Weibull

Flodpärmussla, Sollumsån

**www.
panda
.org/**

www.wwf.se

www.wwf.se/levandeskogsvatten

Kunskaper - utbildning av skogssektorn

Litteratur

- "Skogsbruk med hänsyn till vatten" (Skogforsk och SLU)
- LIFE – Forest for Water (www.skogsstyrelsen.se)
- SKS "Skogsbruk vid vatten"
- WWFs broschyr
- WWF-rapporter

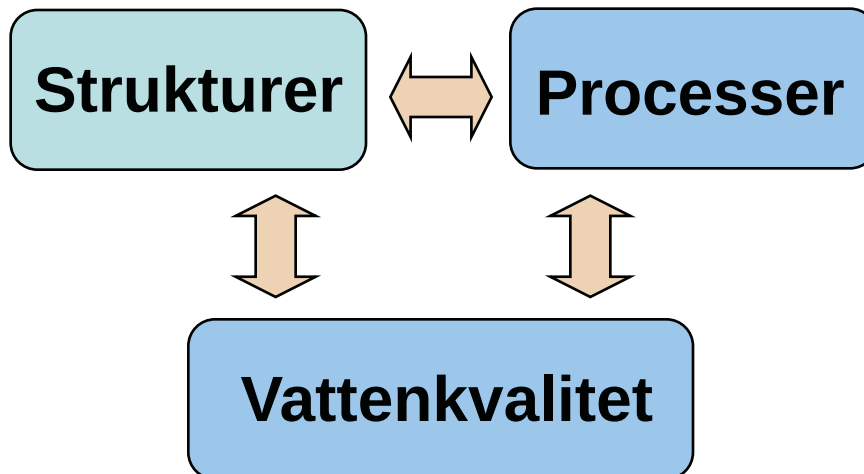

Styrfaktorer

- sätter yttre ramar för biologin

- Bottenförhållanden
- Död ved
-

- Vattendynamik
- Nedbrytning
-

Kantzonens (strandskogens) ekologiska funktioner

Kantzonerna är en del av vattenekosystemet!

Reglerar

- ljusförhållandena
- temperaturen

Tillför föda

- löv
- småkryp

Filtrerar

- näringsämnen (fosfor, kväve)
- partiklar (sand, grus)

Tillför död ved

Biologisk mångfald

Strukturer = hur vattenmiljön ser ut

Processer = hur vattenekosystemet fungerar

Vattenkvalitet

Strukturer

- Bottenförhållanden
- Död ved
-

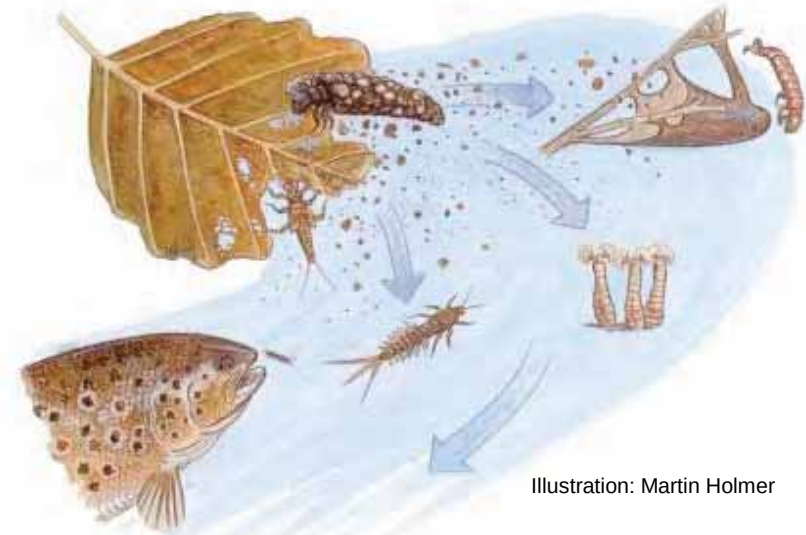
Nedre Pansikån

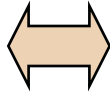
Biflöde till Unja, Komi, Ryssland

Processer

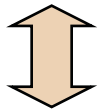
- Vattendynamik
- Nedbrytning
-

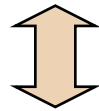
Strukturer

Processer

Vattenkvalitet

Sätter yttre ramar för biologin

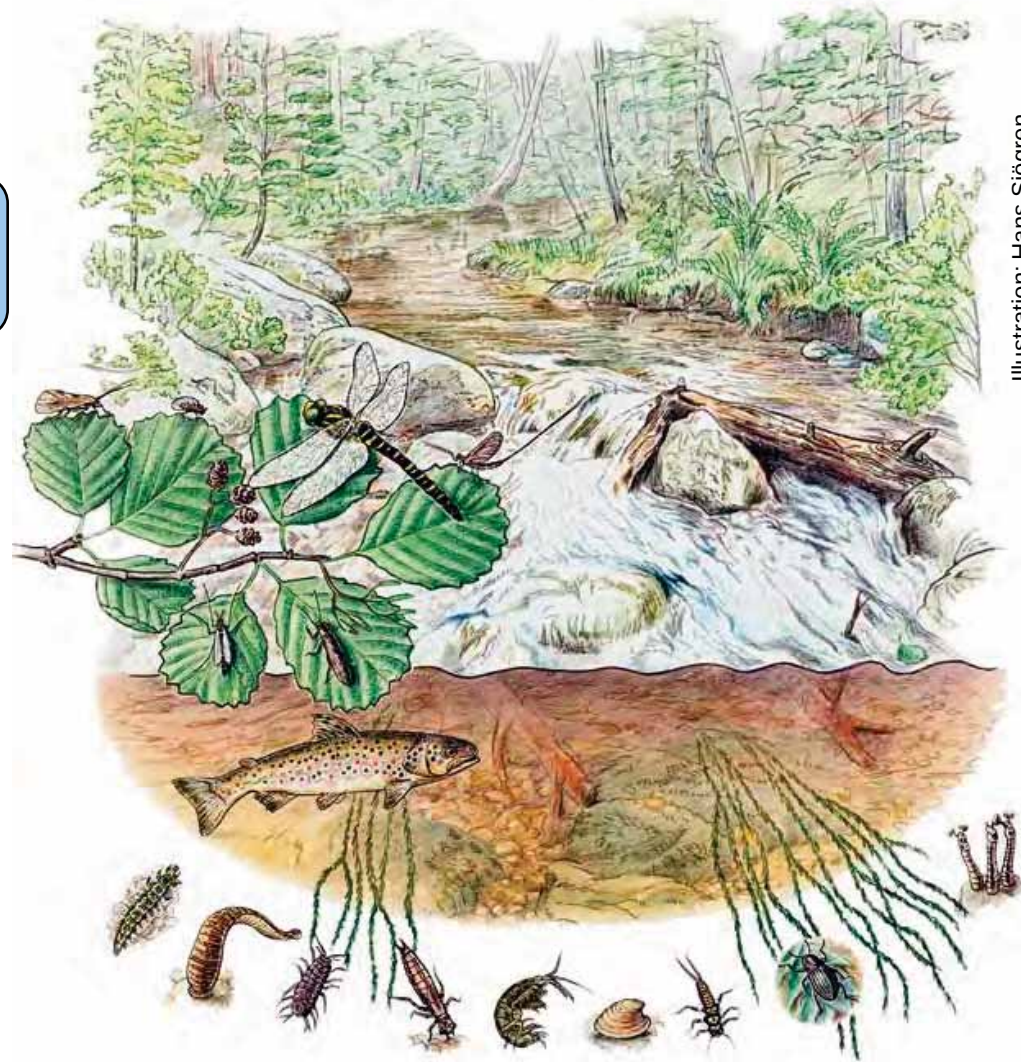

Illustration: Hans Sjögren

Skogsvattnets biologiska mångfald - hot

De största hoten

- Vattenreglering
- Försurning
- Flottledsrensning

Stora Le

Skellefteälven

Demonstrationsområden

Fler behövs!

Laskerud

Gallåsen